

अन्यतो डीष् । (४०/४०७)

वा इति निवृत्तम् । वर्णादिनुदात्तात् इति वर्तते, ^१तोपधापेक्षमन्यत्वम् । वर्णवाचिनः प्रातिपदिकाद^२नुदात्तान्तात् स्त्रियां डीष् प्रत्ययो भवति । स्वरे विशेषः । सारङ्गी । कल्माषी । शबली । वर्णात् इत्येव, खट्वा । अनुदात्तात् इत्येव, कृष्णा । कपिला ॥

पिद्गौरादिभ्यश्च । (४१/४९८)

^३डीष् अनुवर्तते । पिद्भ्यः प्रातिपदिकेभ्यो गौरादिभ्यश्च स्त्रियां डीष् प्रत्ययो भवति । 'शिल्पिनि ष्वन्' (३.१.१४५/२९०७) - नर्तकी । खनकी । रजकी । गौरादिभ्यः - गौरी । मत्सी ।

गौर । मत्स्य । मनुष्य । शृङ्ग^४ । हय । गवय । मुकय । ऋष्य । पुट । द्रुण । द्रोण । हरिण । ^५कण । ^६पटर । उकण । आमलक । कुवल । बदर । बिम्ब^७ । ^८तर्कार । ^९शर्कार । पुष्कर । ^{१०}शिखण्ड । सुषम । ^{११}सलन्द । ^{१२}गडुज । आनन्द । ^{१३}सृपाट । ^{१४}सृगेठ । आढक । शष्कुल । ^{१५}सूर्म । सुब । सूर्य । ^{१६}पूष । मूष । घातक । ^{१७}सकलूक । ^{१८}सल्लक । ^{१९}मालक । मालत । साल्वक । वेतस । अतस । पूस । मह । मठ । छेद । श्वन् । तक्षन् । अनडुही । अनड्वाही । 'एषणः करणे' (ग. सू. ४२) । ^{२०}देह । काकादन । गवादन । तेजन । रजन । लवण । पान । मेध । ^{२१}गौतम । ^{२२}अयस्थूण । ^{२३}भौरि । भौलिकि । भौलिङ्गि । औद्गाहमानि । आलिङ्गि । आपिच्छिक । आरट । टोट । नट । नाट । ^{२४}मलाट । शातन । पातन । सवन । आस्तरण । अधिकरण । ^{२५}एत । अधिकार । आप्रहायणी । प्रत्यवरोहिणी । ^{२६}सेवन । 'सुमङ्गलात् सञ्ज्ञायाम्' (ग. सू. ४३) । सुन्दर । मण्डल । पिण्ड । ^{२७}पिटक । कुर्द । गूर्द^{२८} । पट । पाण्ट । लोफाण्ट । कन्दर । कन्दल । तरुण । तलुन । बृहत् । महत् । सौधर्म । 'रोहिणी नक्षत्रे' (ग. सू. ४४) । 'रेवती नक्षत्रे' (ग. सू. ४५) । विकल । निष्फल । पुष्कल । 'कटाच्छ्रोणिवचने' (ग. सू. ४६) । 'पिप्पल्यादयश्च' (ग. सू. ४७) । पिप्पली । हरीतकी । कोशातकी । शमी । करीरी । पृथिवी । क्रोष्टी । मातामह । पितामह । मातामहपितामहयोः 'मातरि षिच्च' (४.२.३६/१२४२ वा.) इति षित्त्वादेव सिद्धे ज्ञापनार्थं वचनम्, अनित्यः षिल्लक्षणो डीष् इति, तेन दंष्ट्रा इत्युपपन्नं भवति ॥

जानपदकुण्डगोणस्थलभाजनागकालनीलकुशकामुककवराद् वृत्त्यमत्रावपनाकृत्रिमाश्राणास्थौल्य-
वर्णानाच्छादनायोविकारमैथुनेच्छाकेशवेशेषु । (४२/६००)

जानपदादिभ्य एकादशभ्यः प्रातिपदिकेभ्य एकादशसु^{२९} वृत्त्यादिष्वर्थेषु यथासङ्ख्यं डीष् प्रत्ययो भवति ।

१. तोपधादन्यतः प्रातिपदिकात् इ. क. ड. फ. ह. २. अनुदात्तात् इ. व. ३. षीङ् ह. ४. पिङ्गल इत्यधिकम् व. क. ५. कोण क, कोकण ह, काकण व. ६. वरट ह. ७. कर्कश शर्करा अन्धक इत्यधिकम् क. ८. तक्कर व. ९. नास्ति ह. १०. नास्ति ह. ११. सलद क, सन्दन ह. १२. नास्ति ह. १३. धृपाट ह. १४. सृगेठ आढक नास्ति ह, सृवाट सष्ठुल क. १५. धूम सम. व. १६. नास्ति ह. १७. नास्ति व. १८. सालक ह. १९. नास्ति व. २०. दोहन कर्दम क, देहन व. २१. गौम्रत ह. २२. अयस्थूण व. २३. भौरिकि व. क. ह. २४. मूलाट क. २५. नास्ति ह. २६. नास्ति ह. २७. पिटक व. २८. सूद आड फट भाण्डल भाम इत्यधिकम् क. २९. एषु इत्यधिकम् इ.